

Programmis on loetletud üheksa esmatähtsat eesmärki ja kirjeldatud, mida EL peab tegema nende saavutamiseks aastaks 2020. Need on:



1. kaitsta, säilitada ja suurendada liidu looduskapitali;
2. muuta liidu majandus ressursitõhusaks, keskkonnahoidlikuks ja konkurentsivõimeliseks vähese CO₂-heitega majanduseks;
3. kaitsta liidu kodanikke keskkonnaga seotud surve ning nende tervisele ja heaolule avalduvate riskide eest;
4. saada maksimaalset kasu liidu keskkonnavaladest õigusaktidest tänu nende paremale rakendamisele;
5. parandada keskkonnavaladest teadmisi ja laiendada liidu keskkonnapoliitika aluseks olevat tõendusbaasi;
6. kindlustada keskkonna- ja kliimapoliitikaga seotud investeeringud ja arvestada mis tahes ühiskondliku tegevuse keskkonnakuludega;
7. parandada keskkonnamaitseküsimuste lõimimist muude valdkondade poliitikasse ja tagada uue poliitika sidusus;
8. muuta liidu linnad säästvamaks;
9. aidata liidul rahvusvahelisi keskkonna- ja kliimaprobleeme tulemuslikumalt käsitleda.

Valdkondlikud prioriteedid

Programmis tuuakse välja kolm esmatähtsat valdkonda, mis nõuavad täiendavaid meetmeid, et **kaitsta loodust ja tugevdada ökoloogilist vastupanuvõimet, hoogustada ressursitõhusat ja vähese CO₂-heitega majanduskasvu ning vähendada** saaste, keemiliste ainete ja kliimamuutuse mõjuga seotud **ohtu inimeste tervisele ja heaolule**.

1. Esimene tegevusvaldkond on seotud **looduskapitaliga** alates viljakast mullast tootmismaa ja mereni, mageveest ja puhtast õhust seda toetava elurikkuseni. Looduskapitali mõiste hõlmab ka elutähtsaid teenuseid, nt taimede tolmeldamist, looduslikku kaitset üleujutuste eest ja kliima reguleerimist. Liit on otsustanud pidurdada elurikkuse kadu ning saavutada Euroopa veekogude ja merekeskkonna hea seisundi. Lisaks on ette nähtud meetodid, kuidas neid eesmärke saavutada, sealhulgas õigusaktid (nt vee raamdirektiiv, õhukvaliteedi direktiiv, elupaikade direktiiv ja linnudirektiiv) koos rahalise ja tehnilise toetusega. Meie keskkond on sellegipoolest märkimisväärse surve all. Elurikkus liidus väheneb jätkuvalt ja paljud ökosüsteemid on tõsiselt kahjustatud, seega on vaja veel suuremaid jõupingutusi.

Selleks väljendab keskkonnavalane tegevusprogramm ELi, liikmesriikide valitsuste ja sidusrühmade otsustavust kiirendada **bioloogilise mitmekesise strateegias 2020. aastani** sätestatud eesmärkide saavutamist

ning **Euroopa veevarude kaitsmise kava** rakendamist. Lisaks on teemasid, mis nõuavad täiendavaid meetmeid ELi ja riiklikul tasandil, nt mulla kaitsmine, säästev maakasutus ja metsade majandamine. Programmis sätestatakse vajadus rakendada tõhusamaid meetmeid merede, ookeanide ja kalavarude kaitseks ning mereprahi vähendamiseks.

2. Teine tegevusvaldkond käsitleb tingimusi, mis aitavad muuta ELi **ressursitõhusaks ja vähese CO₂-heitega majanduseks**. Selleks on vaja:

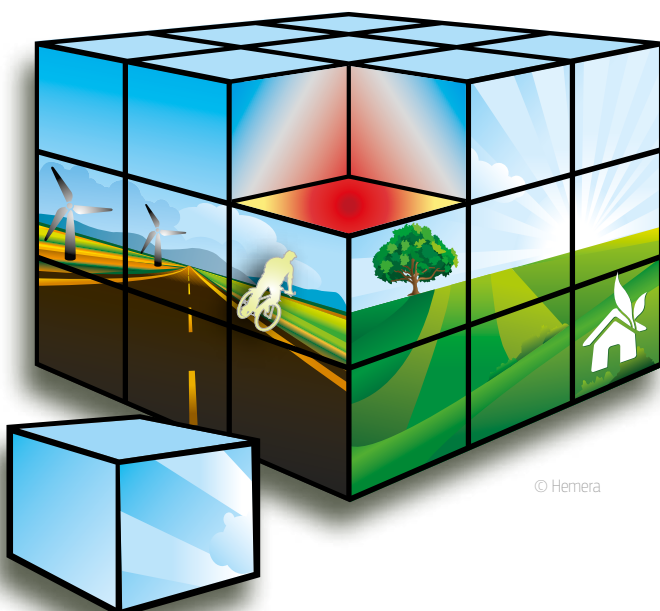
- rakendada täielikult kliima- ja energiapakett, et saavutada 20/20/20 eesmärgid, ning leppida kokku kliimapoliitika järgmistes sammudes pärast 2020. aastat;
- märgatavalt parandada kaupade keskkonnatoimet kogu nende olelusringi jooksul;
- vähendada tarbimise keskkonnamõju, sh toidujäätmete vähendamise ja biomassi säästva kasutamise abil.

Eraldi **pööratakse tähelepanu jäätmete muutmisele ressursiks**, sh suurema ennetuse, korduskasutuse ja ringlussevõtu abil ning lõpetades järk-järgult prügilasse ladustamise taolised raiskavad ja kahjulikud tavad. Veenappus mõjutab aina suuremaid Euroopa alasid ja mitte üksnes kliimamuutuse tõttu, ning seetõttu rõhutatakse vajadust tegutseda veekasutuse tõhustamise nimel.

Ressursside hinnatõusu ja nappuse ning impordist sõltuvuse olukorras sõltub Euroopa konkurentsivõime ja jätkusuutliku majanduskasvu võime kogu majanduse ressursitõhususe parandamisest. Keskkonnavalane tegevusprogramm **nõuab ressursitõhususe näitajate ja sihtide kehtestamist**, et tagada avaliku ja erasektori otsustajatele vajalikud juhised.

Ressursitõhusa majanduse eeliseid on tunda mitmetes sektorites. **Keskonnatehnoloogia ja teenuste valdkond on olnud tohutult edukas** ja sellel alal kasvab tööhõive umbes 3% aastas. Ökotööstuse maailmaturg on hinnanguliselt väärt vähemalt üks triljon eurot ja järgmise 10 aasta jooksul prognoositakse selle kahekordistumist. See on hea uudis Euroopa ettevõtjatele, kes on juba maailmas juhtpositsioonil ringlussevõtu ja energiatõhususe poolest.

3. Kolmas esmatähtis tegevusvaldkond puudutab **inimeste tervise ja heaoluga** seotud probleeme, nt õhusaaste, veereostus, liigne müra ja mürgised kemikaalid.



Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) hinnangul põhjustavad keskkonnanõuded kuni 20% kõigist surmajuhtumitest Euroopas. Euroopas on juba kõrge õhu kvaliteedinormid, kuid paljudes linnades ületab õhusaaste jätkuvalt lubatava taseme. Liit kohustub parandama olemasolevate õigusaktide rakendamist ning täiendavalt vähendama õhusaastet ja mürareostust. Keskkonnaalases tegevusprogrammis esitatakse ka **mittetoksilise keskkonna** visioon ning käsitletakse riske, mis on seotud kemikaalide kasutamisega toodetes ja segudes, esmajoones sisesekretsioonisüsteemi mõjutavate kemikaalide osas. Samas kavandatakse prognoositavat raamistikku koos suuremate investeeringutega teadmusbaasi, et tugevdada innovatsiooni ja säästvamate lahenduste leidmist.

Tugev alustugi

Uues programmis on ette nähtud tugiraamistik, mille järgmised neli esmatähtsat eesmärki aitavad Euroopal neid eesmärgi saavutada: õigusaktide parem rakendamine, paremad teadmised teadmusbaasi parandamise teel, rohkem ja arukamaid investeeringuid keskkonna heaks ning keskkonnaalaste nõuete ja vajaduste täielik lõimimine muude valdkondade poliitikaga.

4. Olemasolevate õigusaktide parem **rakendamine** on mitmeti kasulik. Komisjoni tellimisel 2012. aastal valminud uuring näitas, et ELi jäätmealaste õigusaktide täielik rakendamine aitaks hinnanguliselt säästa 72 miljardit eurot aastas, tõstaks ELi jäätmekäitluse ja ringlussevõtu sektori aastakäivet 42 miljardi euro võrra ja looks 2020. aastaks üle 400 000 uue töökohta. Õigesti rakendamisel loovad ELi õigusaktid lisaks keskkonnakasule kõigile võrdsed tingimused ja võimalused jätkusuutlike investeeringute saamiseks ühtsel turul.

Keskkonnaalane tegevusprogramm tunnistab, et vabam juurdepääs teabele muudaks keskkonnaprobleemid paremini mõistetavaks ning aitaks inimestel oma lähiümbrust parandada. Selles tunnistatakse täiustatud kontrollimise ja järelevalve vajadust ning parema juurdepääsu tähtsust keskkonnaga seotud kohtuasjadele.



© iStock/Wavebreakmedia Ltd



© iStock

5. Teadusuuringud ning keskkonnaalaste muutuste järelevalve ja teavitamine aitavad pidevalt parandada meie keskkonnaalaseid teadmisi. See **teadmusbaas** tuleks muuta kodanikele ja poliitiliste otsuste tegijatele paremini juurdepääsetavaks, et nad saaksid tugineda kindlatele teadmistele keskkonna seisundi kohta. Samas juhindub EL selles valdkonnas poliitika koostamisel jätkuvalt ettevaatuspõhimõttest¹.

Praeguste teadmiste valguses peame kohe tegutsema näiteks kliimamuutuse, liikide kadumise, keskkonnaalaste piirmäärade ja ökoloogiliste murdepunktide osas, kuid need probleemid on keerulised ja tõhusaimate lähenemisviiside leidmiseks on vaja põhjalikumaid teadmisi. Keskkonnaprogrammi eesmärk on nende probleemidega tegelemiseks parandada andmete ja muu teabe kogumist, haldamist ja kasutamist kogu ELis, investeerida teadustegevusse, et täita teadmistes esinevaid lünki, ning töötada välja süsteemsem lähenemisviis uutele ja esilekerkivatele riskidele.

6. Programmis sätestatud eesmärkide saavutamiseks on vaja piisavaid **investeeringuid** ja **uendusi** nii toodete, teenuste kui riikliku poliitika osas **avaliku ja erasektori rahalistest vahenditest**. See on võimalik üksnes siis, kui keskkonnamõjuga arvestatakse õigesti ja kui **turusignaalid** peegeldavad tõelisi keskkonnakulusid. See hõlmab põhimõtte „saastaja maksab“ süstemaatilisemat kohaldamist, keskkonnale kahjulike toetuste järkjärgulist kaotamist, tööjõu maksustamisest saastamise maksustamisele üleminekut ning keskkonnaprobleemide ja teenuste turu laiendamist. Konkreetse näitena nõuab keskkonnaprogramm ajavahemikul 2014-2020 ELi eelarvest vähemalt 20% eraldamist kliimamuutuse leevendamiseks ja sellega kohanemiseks. Ettevõtjad mõistavad aina paremini, mis eelseid pakuvad ökoinnovatsiooni edendamise ja uute tehnoloogiate rakendamine ning oma äritegevuse keskkonnamõju mõõtmine ning keskkonnateabe avaldamine aastaaruannetes investoritele ja klientidele. Keskkonnaprogramm sätestab meetmeid selle täiendavaks arendamiseks.

7. Programmi neljas tugimeede on keskkonnakaitseküsimuste parem **lõimimine** muude valdkondade poliitika ja meetmetega, nt regionaal-, põllumajandus-, kalandus-, energia- ja transpordipoliitikaga. Poliitiliste algatuste keskkonnaalase, sotsiaalse ja majandusliku mõju süstemaatiline hindamine ning keskkonnamõju hindamise õigusaktide täielik rakendamine tagab paremate otsuste tegemise ja sidusama poliitikakäsitluse, millest oleks mitmekülgset kasu.

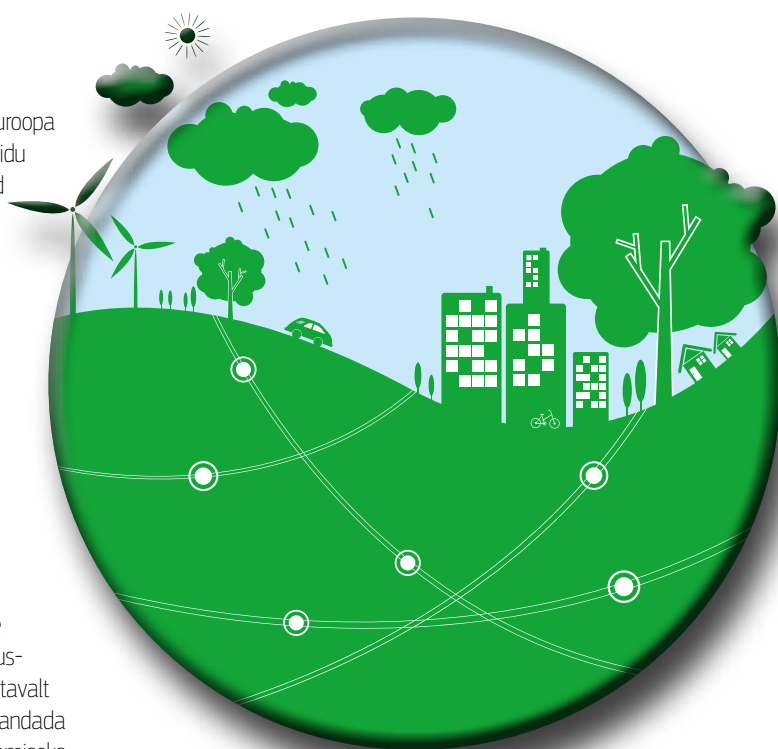
¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) kohaselt on ettevaatuspõhimõtte eesmärk tagada kõrgemal tasemel keskkonnakaitse riskide osas ennetavate meetmete võtmise kaudu: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_safety/l32042_et.htm

Kohalikud, piirkondlikud ja üleilmsed probleemid

Programmi võtavad kokku veel kaks esmatähtsat eesmärki.

8. Neist esimene tahab aidata muuta liidu **linnad säästvamaks**. Euroopa on tihedalt asustatud ning 2020. aastaks elab tõenäoliselt 80% liidu rahvastikust linnades või linnalähedastes piirkondades. Paljud linnad seisavad silmitsi selliste ühiste keskkonnaprobleemidega nagu halb õhukvaliteet, kõrge müratase, kasvahoonegaaside heited, veenappus, ja jäätmed. Nende probleemidega tegelemiseks on vaja teha koostööd. Seepärast on keskkonnaprogrammi eesmärk edendada ja laiendada uuendustegevust ning linnade vahel parimate tavade jagamist toetavaid algatusi. Eesmärk on tagada, et **2020. aastaks rakendatakse enamikus ELi linnades säästva linnaplaneerimise ja projekteerimise poliitikat**, kasutades selleks saadaolevaid ELi rahalisi vahendeid.

9. Viimane esmatähtis eesmärk puudutab **laiemaid üleilmsed probleeme**. Mitmeid seitsmendas keskkonnaprogrammis kehtestatud esmatähtsaid eesmärke saab täielikult saavutada üksnes üleilmse lähenemisviisi osana ja koostöös partnerriikidega. EL ja selle liikmesriigid on kohustunud tegema tõhusamalt koostööd rahvusvaheliste partneritega säästva arengu eesmärkide elluviimisel vastavalt Rio+20 konverentsile. Keskkonnaprogrammis soovitatakse ka kavandada täiendavaid meetmeid, mida saaks võtta keskkonnamõjude vähendamiseks väljaspool ELi piire. „Hea elu maakera võimaluste piires“ on ülemaailmne eesmärk.



© iStock



© iStock

Lingid

Lisateavet Euroopa Liidu üldise keskkonnaprobleemi tegevusprogrammi kohta aastani 2020 leiate siit:

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

Lisaks leidub täpsemat teavet poliitika ja meetmete kohta keskkonna peadirektoraadi veebilehel:

http://ec.europa.eu/environment/index_et.htm



Väljaannete talitus

doi:10.2779/58381

ISBN 978-92-79-33905-9



9 789279 339059